

Naujienu Antroji Dalis

NR. 698

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XX METAI

LIETUVIŲ ENCIKLOPEDIJOS LEIDIMO REIKALAI

Spaudos bendradarbiai, gyveną Bostone, turėjo pasikalbėti su p. J. Kapočium, Lietuvių Enciklopedijos leidytoju. Štai kokių informacijų buvo suteikta apie tuos sunkumus, kurie trukdė ir trukdo Lietuvių Enciklopedijos leidimo darbą:

Juozas Kapočius, Lietuvių Enciklopedijos leidytojas.

— Kaip Lietuvių Enciklopedijos leidimas eina jau išbėgę dešimtys metų patirtimi. Su kokiais sunkumais tenka susidurti.

— Po dešimties metų LE leidimas vienu atžvilgiu palengvėjo, kitu — pasunkėjo. Palengvėjo, nes įgijome patirties, o pasunkėjimo priežasčių daug, iš kurių norėčiau nurodyti bent porą svarbesnių.

Pradžioje pas daugelį buvo idealistinio užsidegimo: rodos, kalnus nuverstų, tik duok... O vėliau, metai po metų, pas vienus tas užsidegimas pradėjo blėsti, o kiti "pavargome".

Vieni tikrai pavargome, nes visa dešimčia metų senstėjome. Kiti "pavargome" visai dėl kitų priežasčių. Kai kurie "pavargusieji" taip kietai įmigo, kad net jau ir kelioliku laišku nebegalima prikelti. Jei jie atsibustų ir atsilygintų, palengvėtų leidyklos ir redakcijos darbas.

— Kaip arti LE leidimo pabaiga, o gal jis nusitęs dar kelis metus, ypač ruošiant papildymus, apimančius įvairius laiko kitimus?

— Artėjame visai prie galo. Visi trys redaktoriai ruošia baigiamuosius tomus ir papildymus. Dr. J. Puzinas užbaigia savo darbą T raide, Pr. Čepėnas baigia U-V-W raidėmis, o dr. J. Girnius Z-Z raidėmis. Dr. V. Maciūnas visomis išgalėmis skuba paruošti XV — lituanistinį tomą.

— Ar visi LE prenumeratoriai išvermingi ir ar ateina naujų, ypač jaunų prenumeratorių, nes jau vien akademinio jaunimo turime gausų prieanglį?

— Staigaus prenumeratorių atkritimo nėra, yra tik normalus ir prenumeratorių skaičius yra maždaug pastovus. Mirties atveju, jei lieka šeima, dažnu atveju prenumeratorių tęsia. Nevedusiųjų beveik visais atvejais prenumeratoriai nutrūksta su jų mirtimi.

Dėl jaunųjų ir akademinio jaunimo tiesiog nedrįstu kalbėti. Jų viena dalis LE paveldi iš tėvų, bet labai didelė dalis tokio paveldėjimo neturi, o patys, jau užbaigę studijas ir neblogai įsitaisę pagal savo profesijas (nors jiems, dar studijų metu, buvo sudarytos patogiausios išsimokėjimo sąlygos), kaž kodėl LE neprenumeruoja. Prieš pusantrų metų pradėjome pokalbį su vienu studentų - akademikų centru. Vadovybė mūsų pasiūlymu susidomėjo, nes jis buvo naudingas ir jų piniginiams rūpesčiams sumažinti. Bet per tą laiką nesulaukėme nė vienos prenumeratorės (o sakoma, kad baigusių mokslus akademikų gali būti, vien naujųjų ateivių, pora ar daugiau tūkstančių), išskiriant vieną vienintelį atvejį, kada vienas iš vadovybės LE užsakė kitam.

Čia prašau nelaikyti mane piktą žodį sakant: viešai sakau, nes ne man vienam kyla

(Nukelta į 3 psl.)

Dienų Skeveldros

1.

"Į mūsų dailės kelius žvelgiant" — rašo okupuotos Lietuvos dailininkų sąjungos ats. sekr. P. Gudynas: — nuotaikos gana drumstos. "Ypač kelia susirūpinimo tam tikra jaunųjų dailininkų dalis", užsikrėtusi (!) "formalistine meno koncepcija", "taikaus priešiško ideologijų sambūrio tendencija" ir t. t. ir t. t.

"Dailininkų pasaulėžiūros grūdinimui" sąjungos ribose organizuojama vad. sekcijos. Ir taip, anot P. Gudyno, gerai ("partijos požiūriu") veikė grafikų sekcija (pirm. V. Valius) ir tapytojų sekcija (pirm. J. Svažas). "Neblogai": taikomosios dekoratyvinės dailės (pirm. M. Vrubliauskas), dailėtyros (pirm. J. Umbrasas), skulptūros (pirm. S. Kėdainis). "Bet veržlumo, aktyvumo, darbo kryptingumo (mano pabraukta! J. C.), čia kur kas mažiau. Dar viso to mažiau teatro dailininkų sekcijoje (pirm. S. Sinkevičius)".

Taip Vilniuje, o Kaune? "Dar blogiau"...

"Ideologiniam (!) darbui sustiprinti" nutarta (cinant kacamito Nikitos nurodymais) prie dailininkų sąjungos sudaryti "vaizdinei agitacijai propaguoti taryba" ("prie kiekvieno rajono bus pritvirtinta grupė dailininkų"). P-r-i-t-v-i-r-t-i-n-t-a?! Kaip koks daiktas ar... šuo prie būdos?! Tai ištikro (komunistinės) "tikrovės alsavimas"...

2.

Baigėsi (1863-čiųjų sukilimo) šimtieji metai. Vilniuje rašytojų "trečiadienyje" įvyko "pokalbis". Bet niekas — nei niekas nepaklausė, kur "užkliuvo" Putino "Sukilėlių" tęsinys?!

3.

Bevertydamas "Lit. ir Meno" Nr. 49 užtinku tėviškės apylinkių vaizdą. Ir kaip nepacituoti!

"Ignalinos rajone yra keturi parkai, kuriuos saugo valstybė. Tai Dūkšto, Kazitiškio, Kazaciznos ir Padysnio parkai. Dūkšto parke auga veimutinė pušis, popieržievis, paprastoji eglė, klevai, įvairios liepų rūšys ir daug kitų įdomesnių medžių. Tačiau reikia barti tarybinio ūkio direktorių, kad jis taip apleido įdomų kultūros paminklą. Parko teritorijoje stovi pašūrės, kuriose laikomos karvės. Sulūžę tilteliai, suirę mediniai suolai dar labiau biauvoja vaizdą.

Negerėsnis ir Kazitiškio parko šeimininkas — "Gegužės Pirmosios" kolūkis. Aplink kolūkio kontorą netvarkingai išmėtytos žemės ūkio maši-

nos, žabų krūvos.

Kolūkio "Kelias į komunizmą" teritorijoje yra draustinis, saugantis kraštovaizdžio ir istorines vertybes. Miške yra vienas didžiausių Lietuvoje VII—XIII amžių archeologinis paminklas — Gedžiūnėlių pilkapynas, pasižymintis įdomiomis ir įspūdingomis formomis."

Gaila, kad žinutės autorius nepadaavė pavardės (iš jos aiški ir tautybė!) pareigūno, kuris rūpinasi parkų apsauga Ignalinos rajone!

4.

Donelaitis... Anapus geležinės uždangos lietuvis jau mini, o šiapus? Čia K. Papelkio nuomonė apie Kristijono kalbos turtus:

"Visose keturiose "Metų" dalyse visa kalbinė medžiaga plaukte plaukia, kaip galin-gas žodžių srautas. K. Donelaičiui netrūksta nei graudaus, nei guodžiančio, nei lyriško, nei pašaipaus žodžio. Reikia manyti kad K. Donelaitis rašė tokia lietuvių kalba, kokią XVIII a. viduryje kalbėjo jo amžininkai, "vyžoti nabagai". O apie jų kalbinius sugebėjimus K. Donelaitis yra taip pasakęs: "Aš prašau, kad kiekvienas... tvirtai įsisąmonintų, jog lietuvių skonis iš tikrųjų yra ne prastas ir kad jie menkiausiai konstrukcijos ar kirčiavimo ydą, arba palyginimų netinkamumą tuoju pajunta, kuo aš daug kartų galėjau įsitikinti".

K. Donelaičio tarmė yra artima tai vakariečių aukštaičių tarmei, iš kurios išsivystė literatūrinė lietuvių kalba. Čia reikia prisiminti, jog K. Donelaitis gimė už 30 km., o visą amžių praleido už 15 km. į vakarus nuo Lietuvos sienos. Vadinasi, K. Donelaitis gyveno kapsų pašonėje. Gal dėl to jo raštuose pasitaiko kietų, kapsiškių priesagų: j a u t u k a s, b ū r u k a s, kapsiškių daiktavardžių galūnių: r u d e n i o (vietoj rudens). Bet jam nesvetimas ir dzūkų žodis m o m a (vietoj mama). Tačiau tota (t. y. tėtė) K. Donelaitis nesako, nors dzūkiška m o m a gerai sugyvena su tota. K. Donelaitis tėtė vadina tėtutis ir tėtaitis. Šalia žodžio tėtaitis dar pasitaiko ž o d ž i a i p o n a i t i s ir l e l a t e (t. y. ponaitis ir lėlaitė). Matyt, šiuos žodžius jis atsivežė iš pajūrio, pasiskolinto iš tų, kurie sukūrė sakmę apie Jūrą. O, beje, K. Donelaitis vartoja žodį dievaitis

(Nukelta į 2 psl.)

DIENŲ SKEVELDROS

(Tęsinys iš 1-mo pusl.)

(labai keista, kad ne dievatis). Nevengia jis ir grynai žemaičių tarmės žodžių: lytus, preikalas, pylės (t. y. antys). Jeigu K. Donelaitis nepavartotų skaitvardžio ašma (t. y. aštunta), daiktavardžio draugala (t. y. draugė), archaiškų veiksmožodžių formų: veikumbim, suskviestumbim, nerastumbim, turėtumbėi, tai beveik galėtume teigti, jog jis šneka kaip senosios kartos kapsas.

Reikia pažymėti, kad K. Donelaičio kalboje apstu veiksmo, judesio veiksmožodžių. Tai būdinga lietuvių kalbai, turinčiai begales išiktukų ir veiksmožodžių. K. Doneleitis veiksmožodžiais tapo paveikslas kaip dailininkas ir kuria melodiją kaip muzikas...

5.

L. Kadžytė (Vilniaus Pedagoginio Instituto dėstytoja) ir A. Mikalauskas (Vilniaus Valstybinio Universiteto dėstytojas) rašo apie "Aukštųjų mokyklų rūpesčius". Čia ištrauka be jokių komentarų:

"Peržvelgę rašomųjų darbų į aukštąsias mokyklas rezultatus, matome, kad vyrauja patenkinami darbai. 1963 m. į Vilniaus Valstybinį universitetą stacionarinį skyrių stoji 1208 abiturientai, jų rašiniai įvertinti taip: gerai ir labai gerai — 512, patenkinamai ir nepatenkinamai — 796. Kaip šitaip atsitiko, jei į Universitetą dažniausiai stoji geriausi iš geriausių! O štai Valst. Pedagoginio instituto Lietuvių k. ir lit. fakulteto I k. studentų pirmojo diktanto rezultatai: iš 70 darbų 10 įvertinti "gerai", 24 — "patenkinamai" ir 36 (daugiau kaip pusė) — "nepatenkinamai", rašant šį įvertinimą už 6 ir daugiau rašybos (!) klaidų. Kiek daug brangaus studijų laiko ir darbo reikės, kol pagaliau studentas atsikratys morfologinių, sintaksės, rašybos ir skyrybos klaidų, o taip pat ir stiliaus trūkumų! Dėstytojais, kurie vadovauja seminarijoms kursams, diplominiams studentų darbams, žino, kaip sunku daugeliui studentų savo mintis išreikšti logiškai, tiksliai ir taisyklinga kalba; o juk rašomosios kalbos trūkumai rodo ir šnekašiosios kalbos trūkumus: jos skurdumą, nenuoseklumą, raiškumo stoką, netaisyklingą tarimą.

Dar labiau reikia susimąstyti dėl tų, kurie aukštosiame mokyklose gimtosios kalbos nebesimoko, o tokių dauguma. Pedagoginiame institute įvairių specialybių I kurso studentai rašė kontrolinius diktantus, sudarytus ir vertinamus pagal XI klasės nor-

VINGIUOTAI SPAUDOS TAKELIAIS

Nenuilstantis žurnalistas J. Cicėnas Naujienų antroje dalyje Nr. 688) iškėlė sveikintą sumanymą, kad darytume žygių išleisti mūsų kariuomenės ir karių istoriją. Šiam sumanymui visiškai pritariu, ir kad ji būtų galima įgyvendinti, tikrai turėtume visi kariškiu tempu sukurti. Nes laikas bėga ne-

mas. Ir štai, biologijos specialybės studentų 60,7 proc. darbų įvertinti nepatenkinamai, muzikos specialybės — net 72 proc. (kiekvienam šios specialybės studentui tenka po 4,9 rašybos ir 5 skyrybos klaidas)

Dar viena ištrauka:

"Daugelis stojančiųjų egzaminų metu rašo laisvas temas. 1963 m. stojusių į Universiteto lietuvių kalbos ir literatūros specialybę net 80 proc. abiturientų rašė laisvas temas. Šis faktas dar nieko blogo nerodo, jis gali būti suprantamas ir pateisinamas. Tačiau, kai skaitai literatūrinius rašinius, kurie ir blankūs, ir nekūrybiški, parašyti pagal schemą, šis faktas pasirodo pavojingu simptomu, rodančiu silpną jaunimo literatūrinį išsilavinimą, nepasitikėjimą savo literatūrinėmis žiniomis. Nors atestate moksleivio literatūrinės žinios įvertintos ketveru ar net penketu, egzaminų metu jis kartais padaro grubias klaidas: nežino pagrindinių literatūros istorijos faktų, o blogai žinodamas epochą, kurioje gyvena ir kūrė rašytojas, tiesiog absurdiškai vertina ir interpretuoja literatūros kūrinius. Štai, pavyzdžiui, viena abiturientė rašo:

"Apsakyme "Liūdna pasaka" Biliūnas aprašo dviejų samdinių gyvenimą. Tai Petras ir Juozapota. Petras visą laiką kovojo už geresnį gyvenimą. Prasidėjus karui, Petras išėina į mišką partizanauti. Vieno susidūrimo su fašistais metu jis suimamas ir pakariamas".

Tokia moksleivės kalba, stilius, žinios! Komentarai nereikalingi. Panašių kuriozų netaip jau maža. Tai pavojaus signalai".

6.

Kas nužudė JAV prezidentą J. F. Kennedy? Į tai "Literatūros ir Meno" Nr. 52 atsako Alb. Laurinčiukas (buvęs) okupanto ruso atstovas į JTO, o dabar atšauktas ir paskirtas Komjaunimo spaudos politruku) šitaip: "JAV rasistai..." Ar aišku?!

7.

Komunistinis "Zycie Literackie" praneša:

"Ačiū tarybinių muitininkų budrumui paminklinės vertės auksinis naktinis Kotrynos Didžiosios (1762—96) puodas pasilieka tėvynėje. Jį (t. y. naktinį puodą! J. C.) nelegaliu būdu po nelegalios transakcijos bاند išvežti vienas Vakarų pirklys".

J. Cicėnas

sustabdomai ir kartu su juo iškeliuoja į amžiną kovą atsiminimais turtingi žmonės. Be to, į senatvę mažėja atmintis ir nejučiomis, kad ir svarbūs įvykiai apiblinka arba visiškai nebeatsimenama.

Gerai visi žinome, kad Lietuvių Enciklopedijos leidimas jau eina prie pabaigos. Tai kur dėsimė sumobilizuotus kadrus? Gal paleisime į atsargą? Ne. Aš siūlau, nors dar ir nėra baigtas LE leidimas, kuo greičiausiai pradėti rinkti kariuomenės istorijai medžiagą. Tuo pačiu ir visas sumobilizuotas pajėgas neribotam laikui palikti tarnyboje. Nes čia yra milžiniškas darbas ir labai būtų gražu, kad į tą darbą įsijungtų visi išeivijoje gyvenantys lietuviai. Norint išleisti nuodugnį kariuomenės istoriją, vieno tomo toli gražu neužteks. Aš manau, kad gali susidaryti net keli tomai. Užtat ir reikia neribotam laikui užlaikyti sumobilizuotus kadrus ir į tą darbą dar pašaukti kariuomenės rezervus.

Kariuomenės istorijai reikėtų rinkti medžiagą pradedant giliaja senove ir baigti dabartimi. Turėtų būti paliesti:

1) Giliosios senovės ir tolimosios praeities Lietuvos kariuomenė. Istoriniai sukilimai. Napoleono armijoje (1812 m.) suformuoti lietuvių pulkai. Lietuviški pulkai Vokietijos kariuomenėje (M. Lietuva). Lietuvių tarnyba rusų caro kariuomenėje.

2) Pirmasis Pasaulinis karas, revoliucija. Lietuviškų dalinių steigimas Rusijoje. Vokiečių okupacija ir lietuvių vargai Vokietijoje belaisvių lageriuose.

3) Lietuvos kariuomenės atkūrimas 1918 m., nepriklausomybės kovos ir Klaipėdos atgavimas. Lietuviai išeiviai nepriklausomybės kovose.

4) Lietuvos kariuomenė taikos metu.

5) Antrojo karo išvakarės. Ultimatumai, kariuomenės pasirušimai, mobilizacijos. Komunistinės Rusijos įgulos ir jų provokatoriški veiksmai.

6) Pirmoji rusų okupacija, pergyvenimai, trėmimai ir Lietuvos kariuomenės pasipriešinimai.

7) Vokiečių - rusų karas. Lietuvos Savisaugos Dalinių ir kitokių vienetų formavimas ir dalyvavimas karo veiksmuose. Reicho darbo tarnyba. Priverstinos mobilizacijos ir darbai Vokietijos karo pramonėje. Vietinės Rinktinės steigimas. 1944 m. lietuviškų dalinių begėdiškas nuginklavinimas ir pasipriešinimai. Lietuviškų pulkų steigimas žemaitijoje 1944 m. pabaigoje. Partizanų pasipriešinimas antrą kartą rusams žygiuojant į Lietuvą ir partizanų kovų pradžia.

8) Garbingos mūsų brolių partizanų kovos okupuotoje Lietuvoje. Lietuvos vyrų mobilizacijos ir tarnyba raudonojoje armijoje karo ir taikos metu.

9) Aerodromų apsaugos tarnybos Vokietijoje, tarnyba vokiečių daliniuose ir kovos Vakarų fronte.

10) Gyvenimas amerikiečių ir anglų belaisvių lageriuose. Gražinimas į tėvynę. Lietuviai gen. Andersono suformuotame lenkų korpe; kovos Italijoje ir demobilizacija. Tarnyba prancūzų svetimšalių legijone.

11) Lietuvių karių vargai po kapituliacijos Vokietijoje, Belgijoje, Švedijoje ir kitur. Nepriėmimas į stovyklas, gaudymai ir gražinimai į tėvynę. Tarnyba Sargybų kuopose.

12) Lietuvių vyrų karo tarnyba laisvųjų pasaulio valstybių kariuomenėse.

Tai tokie maždaug ruošiamai istorijai metmenys, kurie pagal reikalą gali būti sutrumpinti ar pailginti. Jeigu jau kartą pradėsime rašyti karo istoriją, tai ją reikėtų parašyti kuo smulkesniais, kad ateinančioms kartoms galėtume palikti pilną istorinį dokumentą. Mano nuomone, šitą darbą galėtų pradėti organizuoti karių Ramovė. O piniginiai parems visa lietuviška išeivija.

J. Jašinskas "Spaudos Pabirose" (ž. Naujienų II dalis Nr. 692, 1963 m.) kelia klausimą, kodėl nevienodai rašomas vardas komunistinės organizacijos, kuri dalyvavo 1922 m. Seimo rinkimuose. Jis betikrindamas L. Enciklopedijos tomus, vienur rado pavadinta Darbininkų kuopomis, o kitur — Darbo kuopomis.

Nuo to laiko jau praėjo 40 metų su viršum, tai ir vardai pradeda išblukti iš atminties. Man atrodo, kad tikras šios organizacijos vardas yra Darbo kuopos. Atsimenu iš tų laikų agitacinį plakatą, kuriame buvo įrašas — "Kelių Darbo kuopoms, mirtis visiems kitiems". Šitą plakatą rodos, buvo atspausdinusios krikščioniškos partijos, kuriame buvo paveikslas parodantis komunistų darbus ir tam pritaikintas pajaukiantis virš minėtas įrašas. Žemiau paaiškinta, ko siekia komunistai ir kokią Lietuvoje jie įvestų tvarką laimėję rinkimus.

Man atrodo, kad Darbininkų kuopų vardas atsirado aiškinant tos organizacijos paskirtį ir ką ji atstovavo. Pavadinimą rašė: — Darbo kuopos, o aiškumo dėlei skliausteliuose žymėjo (Darbininkų kuopos). Tai ir atsirado du skirtingi pavadinimai.

Neseniai Naujienose (numerį ir autorių pamiršau) buvo iškeltas klausimas, kad Dr. J. Basanavičių mes vadiname Basančius ir primename, jog tolia pavarde daktaras nesivadino ir nepasirašinėdavo.

Bet spaudoje teko surasti ir priešingą nuomonę. Štai Algirdas Gustaitis, recenzuodamas A. Nazabitauskio parašytą knygą "Basanavičius" tarp kitko rašo:

"...Autorius niekur nerašo Basančius ir nekelia tos minties, nors žinome, kad Patrijarchas taip pasirašinėdavo". ("Naujoji Romuva" Nr. 3, 1939 m.).

Ir vėl neiašku ir vėl klausimas, kuris klysta.

V. Vytenietis

L. ENCIKLOPEDIJOS... H. APRIL

(Atkelta iš 1 psl.)

klausimas, kodėl jaunuolis — lietuvis akademikas nesidomi lituanistiniais dalykais, kurių LE taip gausu? Tiesa, girdime sakant, kad esama svetimųjų enciklopedijų, net geresnių. Taip, tokių yra (ir LE nereikia pretenzijų į tobulumą), bet jose apie Lietuvą arba nieko nėra, arba neteisingų žinių paskleista, o kartais ir apie svetimuosius mūsiškįje daugiau žinių, nei kokioje Britanikoje, ką pastebi šio krašto universitetų bibliotekos. Pvz., Bostono kolegijos biblioteka užsisakė LE įsitikinusi, kad vidurio ir rytų Europos klausimais yra pati geriausia iš visų enciklopedijų. Kita biblioteka nustebė, jog vieno garsaus JAV psichologo biografiją terado tik švedų ir LE Tokių atsiliepiamų yra ne maža.

— Kaip eina LE redaktorių darbas? Kokių sunkumų turi redakcija ir leidykla?

— Redaktoriai LE darbą pasidalino raidėmis ir netrukus darbą užbaigė, nugalėdami visus sunkumus.

Paskutiniu metu redaktorių darbas itin pasunkėjo, nes dažnai laiku jie negauna straipsnių. Kiekvienas vėlavimas sudaro redaktoriui tomo gale sunkumų ir sutrūkdo patį darbą. Pvz., XXIX tomas leidžiant, laiku buvo negauti du labai svarbūs straipsniai, kurie tomo išsiuntinėjimą suvėlino beveik 2 mėnesius. Taip mums atsitiko prieš mūsų valią jau ne kartą.

Daug rūpesčio yra gauti atskirų Lietuvos vietovių iliustracijų, nors jų prašoma per spaudą ir kit. būdais. Kai tomas išeina, gauname laiškus, kodėl neįdėta tos ar tos vietovės nuotraukos, nepapildyta žinios ir t. t. Paprastai tokių nurodymų ir talcos susilaukiame kai jau tomas išspausdintas, o kartais net 2—3 tomams praėjus.

— Kokių pageidavimų turi redakcija ir leidykla?

— Redaktorių būtų trumpas pageidavimas bendradarbiams ir talkininkams: su straipsniais nevēluoti ir visokias pastabas atsiųsti nieko nelaukiant. Redaktoriai medžiagą gavę anksčiau, gali ją daug laisviau ir esmiškiau įjungti.

Leidykla turėtų du pageidavimus. Pirma, surasti naujų prenumeratorių, nes LE dar yra atsargų. Dar kartą ir jau paskutinį kartą kreipiamės į visus tuos, kurie dėl kurių nors priežasčių anksčiau negalėjo LE prenumeruoti, prašydami užsisakyti LE. Kaina: I—XIV ir XVI—XXII tomų kaina \$7,75, o nuo XXIII-jo — \$8,75. Kas pageidautų, už išėjusius tomus galėtų mokėti ir dalimis.

Adresas: Lietuvių Enciklopedija, 265 - C - St., So. Boston, Mass. 02027.

Antras pageidavimas — tiesiog šaukte šaukiantis prašymas nieko nelaukiant atsiųsti prenumeratos mokėstį. Senų

Garbingumas

Kavinė buvo beveik tuščia. Buvo užimti tik du stalai. Prie jų sėdėjo du vyrai.

Staiga atsidarė durys ir įbėgo trečias. Jis nuskubėjo prie vieno iš buvusių kavinėje.

— Mano padėtis beviltiška! Aš pamečiau savo piniginę! Aš jau visur ieškojau, bet neradau. Aš žinau, kur aš ją pamečiau!

— Kur? — paklausė jo draugas.

— Autobuse! Devynioliktoje linijoje!

Nuo kito stalo pakilo ten sėdėjęs vyras. Jis buvo aukštas, elegantiškai apsirengęs: rudas kostiumas, kaklaraištis papuoštas maža auksine pasagėle. Jis priėjo prie kitų dviejų.

— Dovanokite, ponai, aš iš netyčių nugirdau, apie ką jūs kalbėjotės. Aš šį rytą radau piniginę devynioliktosios linijos autobuse.

Abu draugai pašoko.

— Prašome parodyti! Nepažįstamas nusišypsojo ir pasakė:

— Tai nėra taip jau paprasta! Bet jūs turite suprasti, kad aš noriu būti visiškai tikras. Prašau smulkiai papasakoti, kaip išrodo jūsų pamesta piniginė.

— Aš ją būsiu pametęs apie dešimtą ryto...

— Tiesa, — pasakė nepažįstamas, — aš ją radau kiek po dešimt.

— Tai nebuvo nauja piniginė, vienas kampas buvo gerokai nudėvėtas. Ruda spalva. Pinigų buvo keturi šimtai markių stambiais banknotais ir apie dešimt markių — smulkiais. Be to, naujas traukinių tvarkaraštis, atvirukas, atsiųstas iš Sevilijos ir keletas pašto ženklų. Aš manau, jog visa tai pakankamai įrodo, kad piniginė priklauso man.

— Taip, žinoma, — nusišypsojo nepažįstamas. — Bet man atrodo, kad piniginė, kurią aš radau, ne jūsų. — Jis išėmė juo-

skolų, o taip pat ir už paskutinius tomus yra tiek daug, kad kartais nebežinome, kaip verstis. Dėl tos priežasties prieš kelis metus buvome priversti parduoti leidyklos namą, kad galėtume tęsti LE leidimą. Dabar — 1964 m. pavasarį turėsime atpleisti buvusio nuosavo namo patalpas, nes nuomos sutartį negalėsime atnaujinti dėl aukštos nuomos kainos bei kitų sąlygų. Turėsime keltis kitur, kas pareikalautų nenumatytų išlaidų. O čia dar taip susiklostė, kad 1963 m. trečiojo tomo nebeišleidome. Kiek normaliau galime dirbti, jei per metus išleidžiamame nemažiau trijų tomų, t. y. jei turime pajamas už tris tomus, nes tik išleisto tomo prenumeratos mokėstis įgalina leisti sekantį tomą. Todėl labai prašome nieko nelaukiant atsiųsti užsilikusį prenumeratos mokėstį. Prašome suprasti mūsų padėtį, nes dabar beturime parduoti tik knygų. Pilnai pasitikiu, kad visi atsilikusieji prenumeratos mokėstį atsiųs ir kad visų talka netrukus iškelsime pabaigtuvių vainiką.

da, taip pat gerokai nudėvėta piniginė ir pridūrė: — Joje buvo tik dešimt markių ir nebuvo jokių kitų, jūsų suminėtu daiktų.

— Ne, ne! Tai ne mano piniginė, — liūdnai konstatavo nukentėjęs.

— Gaila! — pasakė nepažįstamas. — Man būtų buvę malonu pasitarnauti jums. Bet nepraraskite vilties! Pasaulis vėl virsta garbingu. Galimas daiktas, kad jūsų piniginė jau nugabenta į pamestų ir surastų daiktų biurą. Mano žiniomis šitas biuras nukentėjusiems atidaromas apie antrą valandą. Tad jūs turite dar daugiau, kaip dvi valandas. Tikiuosi, kad viskas laimingai baigsis. Na, viso geriausio!

Elegantiškas ponas atsisveikino ir išėjo.

Lygiai antrą valandą nukentėjęs jau priėjo prie langelio.

— Ar buvo atgabenta ruda piniginė nudėvėtu kampu? — paklausė jis.

— Taip. Prašau papasakoti smulkiau! — atsakė valdininkas.

— Pinigų keturi šimtai markių stambiais, apie dvidešimt — smulkiais banknotais, naujas traukinių tvarkaraštis, atvirukas iš Sevilijos, keletas pašto ženklų...

— Piniginė buvo atsiimta šiandien apie pusę pirmos...

— Atsiimta?

— Taip. Elegantiškai apsirengęs ponas pareiškė pametęs piniginę devynioliktosios linijos autobuse. Jis tiksliai nupasakojo, kas buvo piniginėje. Tad aš ne kiek neabejojau, kad piniginė priklauso jam... — kiek sumišęs atsakė valdininkas.

— Jis vilkėjo rudą kostiumą, kaklaraištyje turėjo įsisegęs, jei pastebėjote, mažą auksinę pasagėlę? — paklausė nukentėjęs.

— Taip, taip! — patvirtino nustebęs valdininkas. — Iš kur jūs žinote?

Nukentėjęs susmuko ir susuko:

— Kurgi aš nežinosiu! Juk aš, idiotas, aš pats jam viską išpasakojau! Idiotas, tikras idiotas!

Vertė E. J.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

Jei Jūs norite siųsti Jūsų pačių parinktus daiktus kaip dovanas į Lietuvą, arba užsakyti prekes, gaminamas U.S.S.R. (kaip pav. automobilius, dviračius, siuvamas mašinas ir t. t.), kreipkitės į vieną iš seniausiai veikiančių ir patikimiausių firmų, turinčių

30 METŲ PATYRIMĄ.

Atvykite arba rašykite į mūsų centrinę įstaigą arba kuri nors skyrių didesniame mieste.

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

MAIN OFFICE:
GLOBE PARCEL SERVICE, INC.
716 Walnut Street
Philadelphia, Pa., 19106

Or any of Our Branches:

UPTOWN BRANCH,
Philadelphia, Pa.,
632 West Girard Ave.
Walnut 5-8878

NEW YORK, N. Y.
48½ E. 7th St.,
New York 3, N. Y.

CHICAGO, ILL.
4102 Archer Ave.,
Chicago 32, Ill.
Frontier 6-6399

DETROIT, MICH.
6446 Michigan Ave.,
Detroit 10, Mich.
TAshmo 5-7560

BOSTON, MASS.
390 West Broadway,
So. Boston 27, Mass.
Andrew 8-8764

CLEVELAND, OHIO
7023 Superior Ave.,
Cleveland 3, Ohio
UTah 1-0807

ROCHESTER, N. Y.
683 Hudson Ave.,
Rochester 21, N. Y.
BAker 5-5923

LOS ANGELES, CALIF.
3216 Sunset Blvd.,
Los Angeles 26, Calif.
NO 5-9887

SAN FRANCISCO, CALIF.
1236 — 9th Avenue,
San Francisco 22, Calif.
OV 1-4229

PITTSBURGH, PA.
346 Third Avenue,
Pittsburgh 22, Pa.
GRant 1-3712

NEWARK, N. J.
263 Market Street,
Newark 2, N. J.
MARket 3-1968

BALTIMORE, MD.
3206 Eastern Avenue,
Baltimore 24, Md.
DI 2-2374

TRENTON, N. J.
730 Liberty Street,
Trenton, N. J.
LY 9-9163

MINNEAPOLIS, MINN.
217 E. Hennepin Street,
Minneapolis 14, Minn.
FE 2-4908

HAMTRAMCK, MICH.
11415 Jos-Campau Avenue,
Hamtramck 12, Mich.
TO 8-7940

ELIZABETH, N. J.
943 Elizabeth Avenue,
Elizabeth, N. J.
EL 5-7603

MIAMI, FLA.
2755 Biscayne Blvd.,
Miami 37, Fla.
FR 9-8712

MILLVILLE, N. J.
1701 W. Main Street,
Millville, N. J.
Tel. 825-1609

OMAHA, NEB.
5524 So. 32nd Street,
Omaha 7, Neb.
Tel. 731-8577

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

TRUMPAI IŠ MENO ISTORIJS

IŠ PIEMENĖLIO Į GARBĘ

Prieš 700 metų, 10 metų amžiaus berniukas, vardu Giotto di Bondone, ganė tėvo avis netoli Florencijos. Berniukas kalkiniu akmenėliu kažką braizė ant paplokščio akmens. Tuo metu keliavo tų laikų vienas iš žymesniųjų tapytojų Cimabue. Dailininkas, pamatęs piemenėlio piešinį, susidomėjo ir pasikvietė jaunutį Giotto į savo studiją mokytis dailės. Giotto greit parodė savo gabumus piešti ir netrukus pralenkė kitus mokinius. Popiežius paskelbė dailininkams konkursą. Konkursą laimėjo Giotto, nukonkuruodamas kitus dailininkus savo paruoštu projektu.

Apie 1296 metus, kai Giotto buvo 30 metų amž., sukūrė šv. Pranciškaus gyvenimo paveikslų ciklą šv. Pranciškaus bažnyčioje Asiziuje. Po to jo vardas nuskambėjo visoje Italijoje. Žmonės ėjo į bažnyčią norėdami pamatyti niekad anksčiau nematytų paveikslų. Jie niekad dar nebuvo matę tokių gyvų, natūralių paveikslų, kaip Giotto. Dantė ir Petrarca rašė eilėraščius apie Giotto tapybą. Boccaccio komentavo taip: "Giotto paveikslai, tai gyvoji gamta."

Giotto pasidarė banyčios "nuosavybė", nes jis pirmas buvo priešrenesansinis tapytojas, kuris atsiskė nuo Rytų ikonografijos, — dviejų matavimų (dimensijų) bizantinės tapybos. Jis įvedė trijų matavimų principą tapyboje. Tai reiškia, jog bizantinė tapyba plokščia ir nepilna to žodžio prasme, — labiau dekoratyvinė, nenatūrali. Giotto kūryboje bizantinio elemento apstu, tačiau jis savo monumentalios drobės bei freskoms pritaikė architektūrinę sistemą, perspektyvą ir trijų matavimų principus taip, kad peizažas fone ir figūrų proporcijos darė gyvo vaizdo išpūdį. Be to, Giotto talentas kurti ištaisus vaizdus buvo neibotas. Jo humanistinis menas pražydo dar prieš Renesansą, kaip naujos tapybos apraiška. Giotto buvo kviečiamas į Romą, Neapolį, Paduvą, net į Prancūziją. Florencijos didikai nenorėjo jo išleisti, tačiau jis vyko į kitas vietas bažnyčių puošti, kartu pasiimdamas ir savo gausią šeimą, bene 10 asmenų ir visą štabą pagalbininkų. Jis buvo gerai apmokamas. Dėl pinigų nereikėjo varžytis. Valdovai varžėsi dėl jo talento. Neapolio karalius Roberto pasiūlė

Giotto Pirmojo piliečio garbės titulą, jeigu jis apsigyventų Neapolyje. Savo tėviškėje Giotto gavo Vyriausiojo architekto titulą.

Giotto kapitalinis veikalas Arenos*) kopyčioje Paduvoje vienas nuostabiausių kūrinių, pavaizduoja Kristaus gyvenimą nuo Belliejaus iki Paskutinio Teismo freskose. Tai fantastiškai didingas, gal net stambesnis ir už Michelangelo Sikstinos kopyčios kūrinių. Reikia pridurti, kad Giotto freskos gerai išsilaikė beveik per 700 metų. Reikėjo tiksliai mažas pataisas padaryti, kai kur truputį restauruoti pablukusias spalvas ir suplaisėjusias sienas užtaisyti.

Giotto mirė 1337 m. eidamas 70 metus. Palaidotas Florencijos katedroje, kurios bokšto vidų gyvas būdamas freskomis išpuošė. Jis turėjo tiek daug užsakymų iš kunigaikščių, karalių bei popiežiaus, kad nebespėjo jų išpildyti. Apie atlyginimą už darbą niekas nesiderėjo. Svarbu buvo jį gauti. Iš mažo piemenėlio Giotto iškilo iki pačių meno viršūnių.

*) Prie Paduvos buvo romėnų teatro "Arena" griuvėsiai. Tuo vardu pavadinta kopyčia.

K. Pažeraitės paskaita apie P. Galaunę

Ši pirmadienį, sausio 13 d. 7:00 val. vak. per Barcus-Daukus šeimos radiją rašytoja Karolė Pažeraitė skaitys apie meno istoriką Paulių Galaunę, jo knygą "Lietuvių Liaudies Menas" ir pažiūras apie lietuvių liaudies meną.

Ši K. Pažeraitės antroji iš eilės trijų paskaitų.

LAUTREC PARODA

Chicagos Meno Institute vyksta Toulouse-Lautrec tapybos, plakatų ir piešinių paroda. Paroda sudaryta iš muziejaus turimos Lautrec darbų kolekcijos.

GRĮŽO K. ZAPKUS

Jaunas dailininkas Kęstutis Zapkus Kalėdų švenčių proga grįžo iš Paryžiaus į Chicago aplankyti saviškių. Po švenčių vėl grįš į Prancūziją. K. Zapkus praėjusį rudenį Meno festivalyje McCormick Place laimėjo pirmąją premiją — \$2,500 už kūrinių "Sikstiną". Prieš metus buvo išvykęs į Paryžių gilinti studijas. Aplankė daug Europos kraštų.

ZAPKUS, VIRKAU

Gres galerijoje, 156 E. Ontario St., dabar vyksta dail.

Lenkijos lietuviai linksniuoja Perkūną

Lenkijos lietuviai, norėdami sugraudinti amerikiečius, savo laiškuose Balfui prirašo įvairiausių istorijų. Dažniausiai jie invalidai: be rankų, be kojų. Kartais, viename laiške rašo, kad neturi dešinės rankos, kitam laiške (kitam adresatui) jau graudena, kad neteko kairės kojos ar pan. Neretai minimi gaisrai — ugnelės nelaimė.

Įdomu, kad senovės dievas Perkūnas nuolat įveliamas į tas bėdas. Tai jis sudegino trobėsius, tai sužalojo galvijus, o dažniausiai trenkė į žmogų, lietuvių šeimos tėvą. Jei tikėti tiems laiškam, tai apie 10% Lenkijos lietuvių yra nukentėję nuo perkūno.

Senovės lietuviai meldavosi į Perkūną taip: "Perkūne, dievaiti, nemuški žemaitį, tik tai muški gudą, kaip šunį rudą". Niekur nėra tiek daug gudų (ir lenkų) šalia lietuvių, kiek jų yra pavergtam Suvalkų trikampy. O Perkūnas, iš lietuvių laiškų atrodo, trenkia ne į gudus, kurie čia pat aplinkui, o į mūsų tautiečius lietuvius, tegul ir ne žemaičius.

Ir gaila ir pikta tas graudžias istorijas nuolat skaityti. Gaila žmonių, kad jie ten vargsta, o pikta, kad tą savo vargėlį taip spalvina, meluoja.

Palginus kelis ar keliolika laiškų, aiškiai matyti "baltasis melas", bet taip pat matyti, kaip labai jiems reikalingi rūbai, Balfu siuntiniai, vaistai ir net lietuviški doleriai.

Balfas laiškus iš Lenkijos atidžiai studijuoja, lygina ir dažnai rūbų siuntinį veža paštan. Tiesa, keli doleriai pašto išlaidų susidaro, bet tegul gavėjas pagarbina duosnų Amerikos lietuvių, tegul pamato kaip mes rėdomės ir tegul lenkai jam pavydi, kad litvinas turi dėdę Balfą Amerikoje.

Nors turime Balfu kartotekose kelis tūkstančius Lenkijos lietuvių adresų ir kelis kart daugiau jų laiškų, tačiau nevisad pavyksta atskirti faktus nuo jų pagražinimo. Lengviau iššifruoti, kada laiškas rašytas samdyto "sekretoriaus" ir prašytojas greičiausiai yra ne lietuvis. Lenkiškai rašytus prašymus dedame į "apatinių stalčių", nebent laiške įtikinamai nurodoma, kodėl laiškas lenkiškai rašytas ir tam pat laiške vardai ir pavardės yra lietuviški. JAV nėra lenkų organizacijos, kuri kaip Balfas, siųstų pagalbą nepažįstamiems savo tautiečiams, todėl lenkiškų laiškų neturime kur persiųsti.

Labai gaila, kad lenkiškas-komunistinis režimas neleidžia sudaryti Lenkijoje jokios Balfu šalpos komisijos arba turėti savo atstovus, kurie reikalinguosius Balfu pagalbą patikrintų, rekomenduotų. Kai

Kęstučio Zapkaus ir dail. Vytauto O. Virkau ir dviejų kitų dailininkų paroda. Mūsų šiam Gres galerija buvo anksčiau surengusi parodas atskirai.

kas tai mėgino daryti, bet nukentėjo, pateko į kalėjimą ar buvo ištremtas iš Suvalkų trikampio į kitą Lenkijos užkampį.

Lenkijos lietuviai niekad nebuvo turtingi, nes toji šalis pati neturtinga, o antrasis pasaulinis karas ir dabartinis režimas lietuvius ypatingai nuvargino. Vokiečiai juos naikino kaip lenkus, rusai vežė trėmė kaip lenkus, o lenkai neglosto irgi, nes tai litvinai, dargi antikomunistai. Čia galima dadurti, kad geras tūkstantis lietuvių šeimų Lenkijoje atsirado kaip karo tremtiniai, kuriems nepavyko pasiekti laisvų vakarų. O Gomulkai su Maskva susitarus atsiimti lenkus iš Sovietų teritorijos, geras burys tikrų lietuvių apsimetė lenkais ir atvyko į Lenkiją kaip repatriantai, jieskodomai šviežesnio oro ir duonos. Nei vieno nei kito jie nerado, grįžti Lietuvon negali, emigruoti irgi ne, tai tik Balfu siuntiniai jų vienintelė parama.

Čia galima pažymėti, kad kitų kraštų lietuviai, Balfu šelpiami rūbais, dažnai tų rūbų nevertina, kartais net parašo, kad "Jūs siuntinį gavome, bet tie skudurai mums netinka, neturim kur jų dėti. Atsiųskite pinigų — patys nusipirksime". Tuo tarpu į kitus kraštus siunčiame pačius geriausius rūbus, kuriuos Lenkijoje neįsileistų, muitinė paskaitytų už naujus.

Suvalkų trikampio lietuviai visai mus graudena ir dažnai perdeda, kad tik ką gautų iš Amerikos. Šiaip, 1963 metais, Balfas aprėdys apie tūkstantį lietuvių šeimų Lenkijoje, tačiau prašymų galo nematyti. Kasdien paštas atneša Balfu apie 10 laiškų iš Lenkijos. Gerai kartoteka ir seniau gauti laiška padeda šiek tiek atsijoti prašymus ir gerą jų dalį patenkinti, kol Balfu sandėliuose dar yra vartojimui tinkamų rūbų ir kol kasoje yra pinigų pašto išlaidoms padengti.

Siuos dabartinius Balfu darbus tik ateitis kada nors įvertins, nes esamos sąlygose visų detalių dar negalima atskleisti apie šalpa už geležinės uždangos, kad nepakenkti šelpiamiesiems.

Kun. L. Jankus

● Pietų Afrikoje cenzūra uždraudė vartoti pavadinimą "Juodoji Gražuolė", kol nepaaiškėjo, kad čia kalbama apie vieną lenktynių kumelę.

● San Diego, Kalifornijoje, žmona sugalvojo vyro nusikratyti įjungusi pilną elektros srovę į jo elektrinį dantų šepetuką!

● Kuomet žmogus tvirtina, kad jo gyvenimas yra atvira knyga, jis taip ir gundo žmones skaityti tarp eilučių.

Skaitykite
ir platinkite
"NAUJIENAS"

“Rembrandt efektas” fotografijoje

Amerikoje foto mėgėjai, kaip teigia vokiečių Horst R. Krantzman, per metus padaro daugiau kaip du milijonus nuotraukų. Moterys 1963 m. pralenkė vyrus: darbštutės atliko 58% viso darbo. Tačiau, nepaisant jų didelės meilės fotografijai, tik 11½% moterų dirba foto žurnalistikoje.

Chicagoje, Parkų Distriktui padedant, veikia apie 46 foto mėgėjų klubai. Bendras narių skaičius kol kas sukasi apie vienuoliką šimtų. Tai, žinoma, ne viskas. Į klubus įstoja tik toliau pažengę, labiau fotografija, jos kultūra, aukštesne kokybe, menu, suinteresuoti žmonės. Didžioji foto mėgėjų masė juda atskirai, dirba individualiai, kiekvienas sau, kaip išmano.

Kalbant apie Chicago, būtina paminėti Meno Institutą, kur pastoviai, viena po kitos, visą metų laiką, vyksta fotografijos darbų parodos.

Šalia instituto, dar parodas rengia miesto biblioteka ir kai kurie Loop bankai.

Mokslo ir Pramonės Muziejus taip pat turi fotografijos skyrių.

Chicagoje, Jaunimo Centre, ką tik pasibaigė Algimanto Kezio, J. S., fotografijos paroda. Visi darbai: balta-juoda nuotrauka.

Kaip dalykai vertinami

Pirmiausia, vertinamas gali būti asmeniškumas, nepaisant jokių standartų, jokių normų, absoliučiai nieko, jeigu perki daiktą, moki už jį pinigą. Kiekvienas yra ant savęs ir ant savo bumašninko bosas.

Kitu atveju, sakysime, žmogus niekur neina, smilksta namuose, sėdi virtuvėje, kur išdėlioti puodai, tvarkingai sukabinti samteliai, įvairiausio didumo dangčiai, brangios puodkelės, ir... gal prieš širdies ataką, užsimoja pasidaryti, oro paragauti, atsitiktinai užsuka į Čiurlionio Meno Galeriją: o Jėzau, o Marija, kaip visa gražu, nepaprasta, niekur pasauly dar nesutikta, nematyta...

Lietuviai, kaip ir visi emigrantai, labiausiai domisi valgytu: baliu, baliukai, užkandėliai prieš mišias, užkandžiai po mišių, pietūs po pamaldų; arbata, svečiuose, kavutė namuose, pyragaičiai prie įėjimo, bandutės prie išėjimo ir taip ir taip visą laiką.

Valgytas tapo didžiosios emigrantų dalies veikimu, kultūra.

Mūsų kultūrininkų veikla, organizacijos, jaunimo sambūriai, kultūros kongresai, bendruomenė, aiškiai sako, šimtą kartų kartoja, kad emigrantui svarbu turėti didelį pilvą...

Kaip su fotografija

Lietuviai foto mėgėjai, matuojant mūsų tremtinišku mastu, ne blogiau reiškėsi kaip ir kontraktorai, solistai, kaminų valytojai, girininkai ir taip pan. Tai paliudyti gali

kiekvienas, kas seka mūsų spaudą. Tačiau dauguma foto mėgėjų nežino gerai nuotraukai taikomų kvalifikacijų. Bičiulių ar žmonos pagyros čia negalioja, ne kriterijus.

Pagrindinės kvalifikacijos yra šios: aukšta technika, įdomus turinys (impact) ir gera kompozicija.

Pradedantieji spalvotoj fotografijoje lengviau atsiekia patenkinamų rezultatų, kaip juoda-balta nuotraukoj.

Balta-juoda fotografijoje, paveikslas atkuriamas tik pilkųjų (gray) tonų skalėje, vietoj spalvų, kurios yra natūralios, mielos, žmogaus akims, regėjimui. Todėl labai svarbu žinoti kaip spalvas perduoti balta-juoda tonais.

“Rembrandt efektas”

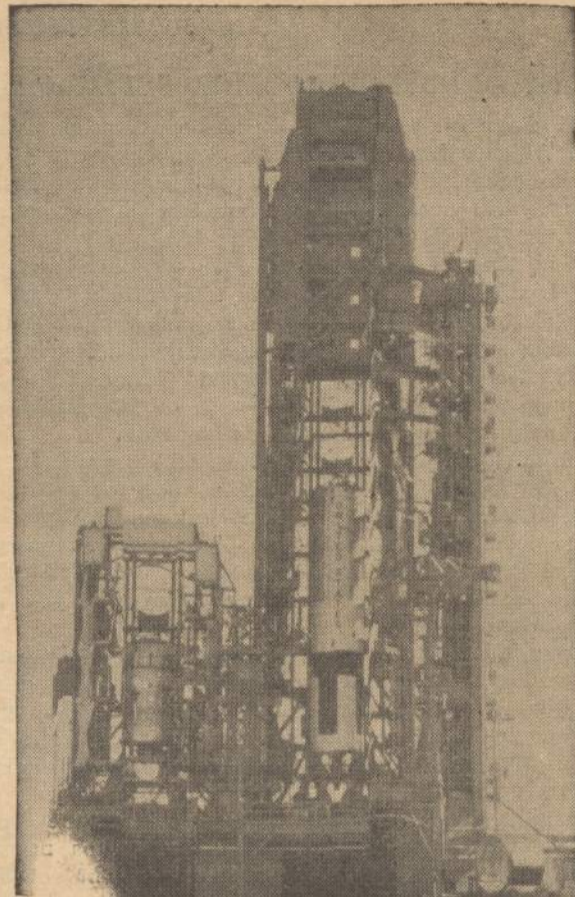
Aplankiau ir Algimanto Kezio, J. S., foto parodą. Būty, žinoma, labai negražu, aplekiant svetimas, nepamatyti savo tautiečio pastangų, triūso.

Pirmiausia, paroda man buvo įdomi ir nauja tuo, kad jos autorius yra kunigas. Šiaip jau dvasiškiams neįsivaizduojama nosies į biznius, kur reikia pridėti iš savo kišenės.

Algimanto Kezio, J. S., paroda daro visai gerą įspūdį, nepaisant, kad ji buvo pati silpniausia, kokias esu matęs Chicagoje.

Jo fotografijoje dažnai akis užkliūva už taip vadinamo “Rembrandt efekto”.

Didysis olandų tapytojas Rembrandt mėgo savo paveikslų kraštus, kurie ne taip svarbūs, tapyti tamsiau, o kitas dalis — šviesiau. Fotografijoje ši tapytojo technika mėgiama ir plačiai praktikuojama. Ji ir vadinama “Rembrandt efektu.” Julius Sula.

Cape Kennedy, Fla., Titan-II raketa paruošta iššovimui į erdvę. Kada nors šiais metais iš to pat pastovo bus paleista Gemini kapsulė.

NELAUKITE - RYTOJ GALI BŪTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimėi ištikus, neturėsite jokių nemalonumų.

“Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters”

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: CEntral 6-5206

Generaliniai Agentai šių Kompanijų:
COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

SIUNTINIAI—DOVANOS Į SSSR

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

(Licensed by Vneshposyltorg)

EXEKUTYVIS OFISAS

1530 Bedford Ave., Brooklyn 16, New York. — Tel. IN 7-5522

SIUNTINIŲ pristatymas GARANTUOJAMAS, o taip pat gavėjo parašas. Klientų patogumui prie mūsų firmos įstaigų didelis ir įvairus pasirinkimas GERIAUSIOS RUSIŠIOS PREKIŲ.

Firma atidaryta kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 ryto iki 4 val. po piet.

MŪSŲ SKYRIAI:

BROOKLYN, N. Y.	1530 BEDFORD AVE.	—	IN 7-6465
NEW YORK 3, N. Y.	78 SECOND AVENUE	—	OR 4-1540
NEWARK, N. J.	314 MARKET STREET	—	MI 2-2452
SOUTH RIVER, N. J.	46 WHITEHEAD AVENUE	—	CL 7-6320
UTICA, N. Y.	963 BLEECKER STREET	—	RE 2-7476
COHES, N. Y.	13 SARGENT STREET	—	FE 7-2727
FARMINGDALE, N. J.	FREEMOOD ACRES	—	363-0494
PHILADELPHIA 23, PA.	431 W. GIRARD AVENUE	—	PO 9-4507
ALLENTOWN, PA.	126 TIGHMAN STREET	—	HE 5-0415
ROCHESTER 5, N. Y.	558 HUDSON AVENUE	—	BA 5-4210
LOS ANGELES 4, CAL.	107 SO. VERMONT AVENUE	—	DU 5-6550
CHICAGO 22, ILL.	1241 NO. ASHLAND AVENUE	—	HU 6-2818
BALTIMORE 31, MD.	1900 FLEET STREET	—	DI 2-4240
BUFFALO, N. Y.	701 FILLMORE AVE.	—	TX 5-0700
DETROIT 12, MICH.	11601 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 8-0298
HARTFORD 6, CONN.	643-47 ALBANY AVENUE	—	CH 7-5164
JERSEY CITY, N. J.	303 GROVE STREET	—	HE 5-6368
SYRACUSE 7, N. Y.	1200 SOUTH AVENUE	—	GR 5-9746
CLEVELAND 13, OHIO	1028 KENILWORTH AVENUE	—	PR 1-0696
HAMTRAMCK, MICH.	11339 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 9-3980

Rečitalis ir prieštvainės liekanos

Prieš staptelint ties dainininkės Aldonos Stempužienės rečitalio įdomesniais atgarsiais, pravartu pastebėti, kad mano "Žodžiai iš publikos" (Naujiųjų Antroji Dalis, lapkričio 2 d.) buvo numatyti prieškoncertiniam laikotarpiui. Redakcija, atrodo, dėl kažkokių techninių kliūčių tą rašinį atspausdino po rečitalio, su nežymiais pakeitimais (iš "turės... bus... patiks" padaryta "turėjo... buvo... patiko"). Tuo būdu skaitytojams, kuriems teko dalyvauti koncerte, galėjo keistokai atrodyti kai kurios mona užuominos. Nors berašant ir nestigo realaus pagrindo prielaidoms, kad publikos dalis gal nebūtu patenkinta A. Stempužienės dainavimo būdu bei jos pasirinkta programa, vienok rečitalio metu panašūs spėliojimai savaime išnyko. Klausytojai sekė dainininkę nuostabioje tyloje, su retu jautrumu. Palankesnė auditorija iš tiesų vargiai beįsivaizduojama.

Nepamirštamo vakaro būdingesnius momentus skaitančiajai visuomenei pateikti pasistengė apie muziką nusimaną raštingą žmogų, kurių kiekvienas savaip įdomus. Vienuose randame romantiškumo, kitiems labiau būdingas proziškumas, o tretį mus stebina tiesiog negirdėtu apsukrumu.

Sakoma, jog romantikus didžiai interesuojančios žmogaus emocijos. Jeigu tai tiesa, tuomet A. Kalvaitis (Sezoną atidarant, Dirva, lapkr. 1 d.) nestokoja romantiškųjų bruožų. Jo recenzijoje nepasigailėta dėmesio jausminei sričiai. Užfiksuoti ir publikos pergyvenimai, ir dainininkės visi romantikus inspiruojančių reiškiniių — pasiruošusiojo mirtį jausmų, linksmos mergytės šokio, senų laikų romantikos, aistringos meilės, tragedijos bei aistros momentų — atvaizdavimai. Jo teigimu, ir J. Švedo kūriniai "suprasti ir analizuoti reikia didesnio pasiruošimo ir supratimo tų emocijų, kuriomis vadovavosi autorius, įdėdamas Bradūno poemą į muzikinius rėmus". Čia susiduriama su A. Kalvaičio romantišku ilgesiu nežinomybės ar negalimybės. Mat, panašiais atvejais nė patys autoriai negali pasigirti savo emocijų supratimu. Kaip tuomet pašaliečiui jas užgriebti, jei tam reikalui vien kūrinio jau nebeužtenka?

Nusidėti ir tuoj pat atgailoti ("mea culpa") linkęs Balys Chomskis (Aldonos Stempužienės rečitalis Chicagoje, Dirva, lapkričio 8 d.) taip pat giminingas nepastovumą ir situacijos painumą mėgstantiems romantikams. O žemiškas žmogus J. Kreivėnas (A. Stempužienės rečitalis, Vienybė, lapkr. 1 d.), nors ir pakiliai nusitei-

kęs, rašo paprastai, proziškai. Bet vienu sakiniu ir jis tarytum atitrūksta nuo realybės: "Jautėsi lyg kažkokios nematomos būties mūsų tarpe buvimas — gyvos dainos buvimas". Nieko nepadarysi — ne viskas įmanoma išreikšti kasdieniška kalba. Neeilinis įvykis šiuo atveju net nepoetą privertė griežtis kažko panašaus į poeziją.

Neeiliniai įvykiai ir mane skatina visus tris vyrus palikti šešėlyje vienos moters, kurios atsiliepimą apie A. Stempužienės rečitalį tenka laikyti savotišku šedevru. Prie jo ir sustosime valandėlei.

Savo kūrinį ponia Iza Motekaitienė (Aldonos Stempužienės rečitalis, Draugas — antroji dalis, lapkričio 2 d.) pradeda džentelmeniškais žestais rečitalio rengėjams, Santaros — šviesos Federacijai, priskirdama jiems net svetimus nuopelnus, būtent pianisto A. Smetonos rečitalį, kurio, deja, jie niekada neorganizavo. Tačiau, kaip oriai kritikei ri pritinka, ji tuoj be didelių sentimentų duria iešmą dėl "didžiai fantastiškų reklamų apie koncertuojantį menininką, kad A. Stempužienės rečitalio atveju "prieškoncertinė reklama buvo praugusi patį koncerto faktą".

Tenka, be abejo, sutikti, jog reklamos būta nemažos. Bet tai juk rengėjų galia ir valia, ir be to, normali čionykščio gyvenimo apraška. Gaila, I. Motekaitienė konkrečiai nenurodė, kas fantastiško skelbta apie šio rečitalio solistę, nes viskas, ką teko pastebėti, buvo gana realu. Tik pačios kritikės kūrinijje netrūksta tikrai fantastiškų dalykų. Štai: "Didesnė šios programos dalį solistė keliais atvejais jau buvo dainavusi Chicagoje". Ir, idant visa tai atrodytų įtikinančiai ir nekaltai, tuoj pat paaiškina: "Publikai, ypač muzikams, būtų daug įdomiau, kad nūdieniniai rečitalių solistai nepasitenkintų sudėdami į programą toj pačioj aplinkoj jau jų pačių pildytus kūrinius tik su mažu įnašu naujų dalykų".

Beje, ne visi skaitytojai gali tenkintis šitokiom informacijom. Mat, rečitalio programoje, kurią diplomatiniais sumetimais I. Motekaitienė savo rašinyje pateikė išties, be autorės suskaičiuotų 12-kos lietuviškų dainų, buvo dar 11 (vienuolika) tarptautinės muzikos kūrinių — iš viso 23 dalykai. Patikrintomis žiniomis, iš jų 6 (šešis), išbarstytus atskiruose pasirodymuose, A. Stempužienė buvo dainavusi Chicagoje 1956 — 59 metais.

Ne taip jau lengva dabar mums išsiaiškinti, ar I. Motekaitienės atmintis žalojama nehenormalios vaizduotės, ar stebėtina sunykę jos aritmetiniai gabumai, ar, pagaliau, sąžiningumas menkokas. Vienok neginčijamas dalykas, kad

koncerto faktas šiuo atveju toli praaugę jos teigimus.

Reikia vis dėlto pripažinti, kad šiaipjau I. Motekaitienės kūrinys parašytas apsukriai. Neutrali recenzentė čia pozuoja gana vykusiai, ir tūlas neatydus skaitytojas autorės neįtars suktumu, jei, žinoma, nebus pastebėjęs kitų atsiliepimų. I. Motekaitienė akiai nepuldinėja, nesimėto šiurkščiais išsireiškimais, o manevruoja apgalvotai, net vieną kitą pagyrimo žodelį apdairiai ir tikslingai panaudodama. Ji numano, kad lengvas A. Stempužienės paglostymas už pasirinkimą net 12-kos lietuviškų dainų tikrai nepakenks, ypač pasistengus diplomatiškai paaiškinti, jog dainininkė nemokėjo jų sugrupuoti vakaro programoje. Ir palankiu harmoningo dueto paminėjimu gūvioji recenzentė nebenukrypta nuo savo tikslo, visus nuopelnus mokėdama priskirti akompaniatoriui. Nedvejodama ji teigia, kad A. Stempužienė "beveik visas dainas... beveik visą koncertą" išdainavusi pianissimo, kuris, nors ir tikęs Debussy ir liet. liaudies dainoms, pakenkęs dramatiškesniems kūriniais, abiem anijom ir aplamai visai programai.

Jeigu buvusioji solistė iš tiesų beveik viską girdėjo pianissimo, tai, reikia manyti, jog klausia jau nebetvirta; bet galimas dalykas, kad čia tik sąžiningumas kiek susvyravęs.

Ir paskutinėje savo šedevro pastraipoje I. Motekaitienė pasistengė pažymėti, kad "publika jos tylų dainavimą priėmė su malonumu, kaip atgailą triukšmingame didmiesčio gyvenime", idant skaitytojams nebūtų sunku priėti išvadą, jog triukšmingos kasdienybės monotoniškumą buvo tikroji A. Stempužienės pasisekimo priežastis.

Diplomatijon linkusi recenzentė šį kartą per daug nesismulkino ir nesivargino bent kiek konkretesniu rečitalio solistės dainavimo aptarimu, nors, kiek teko pastebėti, chorams talkinančių solistų pasirodymai paprastai jos aprašomi žodžių nebetaupant. Vienok ir šiame savo straipsnyje ji ne visais atžvilgiais šykšti. Prie visų minėtųjų diplomatiniių rafinuotumų ji pridėjo ištiesią programos sąrašą ir dar daugiau konkrečių bei naudingų informacijų: kad publika plojo, solistė dainavo bisui, buvo apdovanota gėlėmis, o svečiai pavaisinti kavute.

Ko daugiau galėtų ir pageidauti vargšai dienraščio skaitytojai? Bene didelis daiktas jų interesai? Uoliai ir mikliai "Draugo" bendradarbei rūpi svarbesni reikalai. Ir, tenka pripažinti, laimė jai šypsoi visa burna: ji "Draugo" kultūrinio priedo redaktorių išrinktoji. Rimto muziko recenzija, kurią jis laiku buvo redakcijai pristatęs, tapo atmesta. Autorius bandė reikalus išsiaiškinti telefonu, bet nieko nepešė, tik

dar turėjo išklausti įžymaus "Draugo" šulo nepasitenkintimus vakaro rengėjais santarviečiais. Be to, dar prieš pasirodant I. Motekaitienės šedevrui rengėjų atstovas tuo pačiu reikalu du kartus lankėsi "Draugo" redakcijoje. Atsiprašinėjo, kad prieš koncertą jiems recenzijos autorių pristatęs ne pagal visas etiketo taisykles, prašė, maldavo, bet... krikščioniškai užgrūdintos redaktorių širdys nesuminkštėjo.

"Žudykite visus. Dievas atpažins savuosius", — heretikų nuo tikinčiųjų atskirti nesugebėjusiems kryžiuočiams šventojo žygio metu paaiškinęs jų vadas, cisterių ordino viršininkas Abbė Arnaud Amalric, kurio sumanumo ir tvirto tikėjimo dėka tasyk (1209 m.), dėl 222 neišduotų albigiečių heretikų, buvo išskersti visi (20,000) Bėziers miesto gyventojai.

Civilizuoti "Draugo" kultūrinio priedo redaktoriai, savaime aišku, žudynėmis nebeužiima. Iš anų nemirtingų žygių jie semiasi tik kovos dvasios, mokėdami sėkmingąjį anų laikų metodą subtiliai pritaikyti nūdieniams reikalams. Ir, formaliai žiūrint, ne taip jau lengva juos apkaltinti. Juk jie laisvi savo kiemo ponai, ir straipsnį pasirenka tokį, koks jiems patinka. Tačiau šiuo atveju jų pasirinkimas ne atsitiktinis. Fanatiškas užsispyrimas nespausdinti recenzijos, kuri, pasirodo, tiko "Aidams", išduoda jų užmačius atgrasyti neutraliusius menininkus nuo bendradarbiavimo su Santaros-šviesos Federacija.

Tai gi. Paviršiuje sau ramu, kaip niekur nieko. O kažkur ten gilumoje apgalvotais smūgiais jau pradedamas prieš egzistencijos pagrandų griovimas. Savaime suprantama, tradicinė kovoj prieš "blogį" turi kas nors ir nukentėti. Dievo baimingi redaktoriai gali visai pagrįstai tarp savęs pasidžiaugti, kad šį kartą buvo paaukota tik savo darbą gerai atlikusi rečitalio solistė ir atmestosios recenzijos autorius. O apmulkinti dienraščio skaitytojai savo atlyginimui gali tikėtis istorijų su laimingesnėmis pabaigom: kai tam tikrais sumetimais ir menkaverčiai pasireiškimai paverčiami dideliais laimėjimais.

Įvairiom progom viešai reiškiamas susirūpinimas kultūrinėje pažango, tautiniu solidarumu, tolerancijos bei vienybės reikalingumu skatins vien didesnį cinizmo klestėjimą, jei ir toliau dėl partinių ar asmeninių ambicijų bus sąmoningai murzinami šviesesnieji mūsų gyvenimo įvykiai.

"Draugo" kultūrinio priedo redaktoriai ne mažiau negu kas kitas bus girdėję apie krikščioniškąjį nuolankumą, atlaidumą, artimo meilę ir gal nedaug kam tesuprantamą reikalą mylėti net savo priešus. Deja, kilnūs mokslas jiems kaip ir aniams šventiesiems riteriams, nebekliudė "žudyti

(Nukelta į 7 psl.)

RABINDRANATH TAGORĖ

(Tęsinys)

III. B e n d r a i š v a d a. Žmonių santykiuose turi viešpatauti, ir pergali ne varas, bet meilė. Tas pats įstatymas tinka ir religiniuose Dievo santykiuose.

Chitra. — Šiuo vardu pavadinta Tagorės lyrikos drama, paremta Mahabharatos pasaka apie karalių, kuris atidavė savo vienatinę dukterį Chitrą, kuri buvo kaip vaikas sūnus auklėjama, keleiviu maldininkui Arjūnai su sąlyga, kad užgimusių sūnus turi būti paliktas karaliui tėvui jo giminei palaikyti, o tikrasis tėvas turįs pasitraukti.

Pirmas paveikslas rodo maldos namus, kur Chitra karštai meldžia meilės dievybių padėti, patarti jai, kas daryti — nes ji, kaip vyras auklėta ir gyvenama, nepažįsta moteriškų vylų nei meilės ir dėl to miške netikėtai sutikusi Arjūną jį įžeidė, nors jis jai be galo patinka — jos yra senai išsvajotas.

Dievai ant jos susimylė.

Antrasis paveikslas miške, kur pabudęs Arjūna stebisi iš sapno ir nudžiunga pamatęs Chitrą jau moteriškuose rūbuose.

Toliau paveikslai mainosi — tai miške, tai maldos namuose, kur rodomi pergyvenimai Arjūno ir Chitros to paties sublingumo, kaip "Daržininko" lyrikos.

Pašta — Das Postamt. — Tai visai kitos rūšies dramos kūrinys. Lyginti jis galima su lyrika iš "Motina ir kūdikis", — nes tie patys kūdikio ir tėvo (nors ir netikro, bet labai pamilusio) bei aplinkinių pergyvenimai rodomi dramos formoje.

Madhauso vienintėlis sūnus Amalis sunkiai serga. Gydytojas mokslo knygų citatomis remia kiekvieną savo patarimą ir liepia neleisti vaikui išeiti, bet tėvas globėjas negali visa to pakęsti, nes vaikas taip trokšta saulės, šviesos ir laisvės... Ir ne kaip Madhavas savo augintiniui sūniui negali išaiškinti, kad uždarytam sėdėti yra geriau ir sveikiau — jis nori į laukus, į kalnus, į miškus — jis nori rūgusį pieną gatvėse pardavinėti, sargybą eiti, su vaikais gatvėje žaisti — jis laukia laiško nuo karaliaus ir patsai nori į paštą nueiti pažiūrėti... Niekas jo nesupranta — nei dėdė globėjas, nei pieno pardavėjas, nei vaikai, nei viršaitis — tik mergaitė Sudha ir Tėvukas moka jį nuraminti ligi... patsai karalius — mirtis — ateina...

Pavasario skritulys. — Der Fruelingskreis. Čia vėl visai savos rūšies dramos kūrinys. Nuo kitų Tagorės dramų jis skiriasi jau savo paviršutine forma, kuri visai panaši į mums žinomas dramos formas: paskirstyta veiksmams (yra jų keturi), iš anksto duota scenos vaizdai, vadinasi nėra reikalo versti fantaziją viską beskaitant įsivaizduoti.

Pirmasis veiksmas rodo karaliaus rūmus. Dvairiškai slaptingai vienas kitam praneša iš girstą naujieną — karalius iš

proto išėjęs. Tuo tarpu karaliaus veziris ateina ir praneša, kad generolas laukia su svarbiomis žiniomis iš karo lauko. Kinų karaliaus pasiuntinys svarbiais valstybės reikalais nori karalių matyti, prie rūmų susirinkę badaujančių piliečių minios nori karalių matyti ir jam savo nelaimę pasakyti, karaliaus dainius Kabi-šekhar nori naujų dainų rinkinį paskaityti. Bet karalius nieko nenori girdėti nei klausyti — jam ausyse tik varpai skamba — besiantinančią mirties valandą primena, jis neturi laiko jokiems valstybės reikalams — liepia tuojau pakviesti punditą dvasiškį, kuris turi atsinešti maldos knygą vardu "Atsisakymo okeanas".

Punditas ateina. Vezirus jo prašo paveikti karalių ir pasakyti, kad "laimės dievaitė apleidžia tą, kuris melancholijai pasiduoda". Bet punditas citomis iš savo knygų karaliui įkalba, kad ne tik laimė jokios vertybės neturi, bet ir viltis žmogaus gyvenime yra apgaulinga ir nerealinga. Ir karalius patenkintas liepia duoti punditui šimtą aukso muštinių. Tuo tarpu iš lauko girdėti badaujančių piliečių triukšmingi balsai. Karalius liepia vezirui pasakyti, kad jie nutiltų, taip pat griežtai atsisako kalbėti svarbiais einamo karo reikalais — ir vien tik kalba su punditu, kuris tuo tarpu tomis pačiomis citomis iš savo šventųjų knygų karaliui įkalba neduoti jam aukso ("kas duoda aukso — dovanoja skausmus"), o tik pajamas iš vienos savo karalystės provincijos... Taip pat išgauna savo žmonai brangias dovanas ir įkalba, kad karalius įsakyti vezirui visus rūmus iš visų pusių taip apstatyti, kad joks balsas iš lauko nebūtų girdėti, ir kad niekas jų negalėtų trukdyti, kada jie su karaliumi mel-džiasi. Ir karalius su viskuo sutinka ir liepia viską išpildyti, nors vezirus ir sako, kad izde pinigų nėra.

Kada punditas išeina su vezirium pasiimti jam karaliaus paskirtos dovanos — karalius palikęs vienas nežino kas daryti. Tuo tarpu pasirodo karaliaus dainius, ir karalius jį tik pamatęs ima bijoti, kad vėl jam nesugriautų tai, ką punditas įkalbėjo, ir kam karalius buvo jau pasiryžęs. Ir iš tikrųjų dainius jau su pirmaisiais žodžiais griaua pundito įdiegtus pesimizmo ir "atsisakymo" diegus — jis moko gyvenimu džiaugtis ir senatvės ženklų — žilais plaukais pažymėtam visu gyvenimu gyventi ir laimingam būti. Jis liepia į platų pasaulį išeiti, nes tik ten viskas keičiasi, juda, o kur keičiasi ir juda — ten tiktai yra gyvenimas, ir tik visu gyvenimu gyvenant galima tikrai susilaikyti bei "atsisakyti". Dainius taip pat liepia prie badaujančių žmonių eiti, jiems maisto duoti, taip pat visus kitus valstybės reikalus vesti.

Karalius galų gale pamato ir įsitikina, kad dainius teisybę sako. Jis išgauna pajėgų ir lin-

ksmas rengiasi naują gyvenimą pradėti. Jis tuo liepia vezirui pašaukti ir su juo vius reikalus apkalbėti, jis jau neprisileidžia pundito prie savęs, kada tas su maldos knygomis sugrįžta, ir liepia dainiui tuojau kokią linksmą pramogą suruošti. — Dainius sutinka ir rengiamas — pavasario ir jaunystės šventė — vaidinimas, kur visi yra vaidintojai ir drauge žiūrėtojai.

Tuo dramos įžanga, kaip ir prologas, ir pasibaigia. Paskui prasideda pati drama — tai yra pavasario šventė, kur dalyvauja ne tik seni ir jauni, bet ir paukščiai, ir medžiai, ir miškas, ir oras, ir rytas, vakaras, žiema, vasara, pavasaris — žodžiu — visi žmonės, gyvūnai ir visa gamta garbina pavasario džiaugsmą — garbina linksmą gyvybę ir grožio pilną gyvenimą. Visa drama — tai vienas himnas į džiaugsmą, į meilę, į gyvenimą.

Toj pačioj dvasioj yra parašyta ir kita keturių veiksmų drama, kuri yra pavadinta — "S a n y a s i arba A s k e t a s". Šioj dramoj rodoma, kaip vienas jaunikaitis vardu Sanyasi atsiskyręs nori asketu per amžius pasilikti, tuo tarpu kai aplinkui gyvi žmonės gyvena, net moralinės pagalbos reikalingą mergaitę jįsai atstumia iš baimės savo asketo gyvenimą sulepti. Bet laikas eina ir jis pamato, kad atsiskyrus nuo žmonių niekam gera nedarant gyventi ir savo maldų žiūrėti — nėra joks nuopelnas ir nėra jokia garbė nei nauda nei Dievui nei žmonėms — ir jis grįžta į gyvenimą, eina ieškoti mergaitės, kurią jis anksčiau buvo atstūmęs.

Auka ir Malini — tai dvi dramos, kur kalbama apie kai kuriuos indų tautiniai religinius papročius ir rodoma jų netikslumas, žiaurumas. Pirmoji drama (Auka) — tai protestas prieš kraujo aukas dievams, antrojoj (Malini) — protestas prieš mergaičių nelygią — vergės padėtį ir prieš religinį fanatizmą.

Ypatinę vietą užima drama pavadinta "K a r a l i u s ir K a r a l i e n ė". Šioj dramoj susikryžiuoja valstybės valdymo bei apskritai taikos, karo ir politikos reikalai su privatinio žmonių gyvenimo — su jų silpnybė-

REČITALIS...

(Tęsinys iš 6-to pusl.)

visus". Šis atvejis vaizdžiai byloja, jog žmogus dar toli gražu ne laisvas nuo primityvaus savo pirmtako jam paliktų aklių instinktų bei aistrų. Paveldėtosios urvinių amžių liekanos dar aptemdo ir sujaukia net nekvailas galvas. Tradicijos veikiami pasišventėliai misionieriai tikriausiai vis tebesižvalgo kažkur ten link Angolos, Kongo ar Amazonės džiunglių, nors jiems nebloga dirva galėtų būti ir tarp krikščionių "Draugo" redaktorių, turinčių neabejotino pagrindo jaustis dorais, teisingais ir kultūringais.

Ilgo amžiaus paslaptis

West Point miestelyje, Mississippi, senutei Mrs. Caroline Hood sulaukus 102 metų amžiaus, piliečiai suruošė pagerbtuves.

Spaudos reporterių klausinėjama ilgo amžiaus paslapties, senutė mielai paaiškino, sakydama:

— Vaikučiai, paslaptis labai trumpa ir parasta. Reikia niekada nesiginčyti. Amžinatilėi mano vyrelis tą paslaptį žinojo ir jos ištikimai laikėsi: jis niekada su manim nesiginčijo!

— O kada tamstos vyrelis mirė? — žingeidavo reorteriai.

— O, vargšelis, jis mirė vos 25 metų sulaukęs!

mis ir dorybėmis, kur, kaip paprastai, svarbią rolę vaidina lyčių santykiai.

Apskritai visose Tagorės dramose yra tam tikra aiški mintis — visose jose perdėm matoma noras žmoniškumo idealus indų tautai įskiepyti — tik visa tai taip gražiai parašyta ir parodyta, kad veikalai išrodo visai be jokios tendencijos ir dėl to nieko, net kitaip manančių, negali atstumti.

(Pabaiga)

CHICAGO SVARIAUSIAS IR MODERNISKAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

DONALD PETKUS

ANTHONY PETKUS

A. PETKUS & SŪNUS

NAUJA KOPLYČIA

MARQUETTE FUNERAL HOME

2533 West 71st Street

(Maplewood gatvės kampas)

GRovehill 6-2345

TOWnhall 3-2108

Pilnas laidotuvių aptarnavimas, įskaitant karstą ir pasinaudojimą mūsų gražiom koplyčiom, yra nuo \$375.00; \$430.00; \$595.00; \$650.00; \$695.00; \$750.00; \$875.00; \$895.00; \$945.00; \$975.00; \$900.00 ir daugiau. Karstą galima pasirinkti koplyčioje.

GRAZIOS INDIVIDUALINĖS KOPLYČIOS

MASINOMS PASTATYTI AIKSTĖ

Lietuviams teikiama šios rūšies patarnavimus 30 metų.

PSICHOLOGIJOS PATARĖJAS

Paremtas pedagogų psichologų mokslinių tyrinėjimų duomenimis
Redaguoja Med. Doktoras Jonas Adomavičius,
Amerikos Lietuvių Vaiko Ugdymo Draugijos, Inc. — Alvudo atstovas

ŽIURKĖS NUBAUDIMAS ILGAM PAKEIČIA JOS ELGESĮ

Jaunų ir senų žiurkių patirtis atsiliepia vėlesniam jų elgesiui.

Drs. G. C. Walters ir J. W. Rogers

Jau daug atlikta bandymų ir gausu literatūros apie patyrimus su tik apsiturėtomis ir jaunikiškėmis baltomis žiurkėmis jų elgesio klausimu. Sužinota, kad minėtai jaunų žiurkių patirtis atsiliepia jų elgesiui joms suaugus. Šitie gydytojų Walters ir Rogers su žiurkėmis darant tyrimus gauti daviniai buvo naudojami parėmimui psichodinaminės hipotezės apie suaugusio žmogaus elgesio sutrikimo pradus. Dabar gaunama vis daugiau davinių, kad nubaudimas senos žiurkės, taip kaip ir jaunos, turi lygiai žymų ir ilgai besitęsiantį poveikį senos žiurkės elgesiui.

Bandymai su žiurkėmis, leidžiant joms elektros srovę

Bandymams buvo naudojamos 50 dienų amžiaus baltos žiurkės. Tokio amžiaus jos esti visiškai užaugusios, nes žiurkių brendimas baigiasi joms esant 25–30 dienų amžiaus. Tos žiurkės buvo padalintos į dvi grupes ir kiekviena grupė patalpinta į atskirus narvelius. Vienoj grupėj kiekviena žiurkė gaudavo penkias sekundes besitęsiančios elektros srovės stiprų smūgį — srovė leisti buvo naudojamas geležinių pinučių grindinys. Tokių elektros smūgių iš viso toji grupė gaudavo dešimt laike dvidešimties minučių. Antroji žiurkių grupė buvo panašiose sąlygose patalpinta, tik šios grupės žiurkės negavo elektros srovės smūgių. Po to abiejų narvelių žiurkės buvo normaliai auginamos vienus metus laiko kiekvienai žiurkei skirtame atskirame narvelyje.

Tolimesni su žiurkėmis bandymai joms maisto neduodant

Metams praslinkus po pradinio bandymo, abiejų grupių žiurkės būdavo kasdien per penkias dienas nutraukiamas maistas 23 valandoms. Žiurkės buvo išmokytos maisto kamuo-liukais pasimaitinti po 10 minučių kasdien iš greta esamo narvelio su maistu — žiurkės išmoko paspausti jas nuo maisto skiriančią užtvartą. Abiejų grupių žiurkės tą maisto užtvartą spausdavo maždaug vienuodu dažnumu.

Po penkių dienų virš minėto žiurkių treniravimo, joms esant atskiruose kiekvienai skirtuose narveliuose, taip pat buvo duodamas maistas, tik šį kartą ne vienas maistas, bet kartu ir lengvas 20 sekundžių besitęsias elektros smūgis.

Abiejų grupių žiurkės visai nustojo spausiti maisto užtvartą. Tai buvo tik neilgam. Čia ėmė

pasireikšti elgesio skirtumas abiejų žiurkių grupių. Tos žiurkės, kurios prieš metus buvo gavusios dešimt stiprių elektros smūgių, nespaudė maisto pertvaros visą likusią savaitės dalį. Tuo tarpu ta žiurkių grupė, kuri prieš metus nebuvo gavusi elektros smūgių, tuoj pradėjo spausiti maisto pertvarą vis dažniau ir dažniau ir, nė savaitei nepraėjus, šitos grupės žiurkės spaudė maisto pertvarą taip, kaip jos spausdavo kontroliuotam tos pertvaros spaudimo bandyme.

Prieš metus turėta suaugusios žiurkės patirtis veikia dabartinį jos elgesį

Iš virš paduoto su žiurkėmis atlikto bandymo aprašymo aiškėja du dalykai. 1. Grupei suaugusių žiurkių prieš metus gauta patirtis — dvidešimt minučių užsitęsęs stiprus elektros smūgis — iššaukė tų žiurkių elgesio pakitimą. 2. Tas pakitimas buvo pastebimas net po vieno metų. Tada visos bandomos žiurkės buvo suaugusios — vienos pusamžio, kitos senovo amžiaus sulaukusios.

Žmogus, nudegęs nuo karšto, ima šaltą pūstį

Visiems gyviam gamtos dėsnių pagrindai yra tie patys. Panašiai anoms žiurkėms, turėti pergyvenimai veikia ir žmogaus elgesį. Štai Lietuvoje, dar vaikystėje griaustinio pritrenkta, bet išlikusi gyva, Chicagoje gyvenanti moteriškė jaučiasi nelaiminga, kai griaustinis griau-na. Nors ir žino, kad dabar Chicagoje griaustinis jai nieko baisaus nepadarys, bet vaikystės pergyvenimas net dabar ją iš pusiausvyros varo griaustinui griaunant, — taip ji jo bijo ir taip dėl to nerami darosi.

O čia dar vienas pavyzdys, kaip net jau senstantį žmogų veikia jaunystės pergyvenimai. Lietuvoje per vestuves geriantysis vienas ūkininkas užsimanė pavaisinti degtinę 8–10 metų ten buvusių vaikų būrį. Degtinė buvo namie daryta. Jos gurkšnis kitas vaikus susirgino: jie svirduliavo, blogai jau-tėsi, kitas net vėmė. Nuo to laiko nė vienas iki šiam laikui degtinės visiškai neragauja. Mūsų žmonės apie tokius kalba, kad jie kartą karštų kopūstų nudegę, ima juos šaltus pūsti.

O čia vėl kitas gyvas pavyzdys, kaip jaunų dienų patirtis žmogų lydi visą jo gyvenimą. Gyveno Lietuvoje darbšti ir labai tvarkinga motina. Ji iš dukters reikalavdavo tol indus plauti, lovą kloti bei kambarius tvarkyti pakartotinai, kol tvarkingos motinos nuomone, duk-tė padarydavo darbą tinkamai.

Dabar toji dukterė gyvena Chicagoje ir yra pasididžiavimas visiems aplinkiniams lietuviams, — taip ji yra tvarkinga, taip jos namų vidus ir išorė bei vaikų elgesys yra pavyzdinai sutvarkyta, kad tik gėrėkis.

Tikru žmogum patapti — geriausias naujiems metams linkėjimas

Šiandien medicinos ir psichologijos mokslų padedami, mes sužinome, kad žmonišką žmogų suformuoja visa eilė veiksnių: neapsunkintas paveldėjimas, tinkamose sąlygose žmogaus prasidėjimas, sveikas išnešiojimas ir pagimdytas, reikiamas auklėjimas, sudarant žmogui tinkamą fizinę ir emocinę aplinką. Visi virš minėti veiksniai teikiamai ar neigiamai veikia žmogų ir nulemia jo būsimą gyvenimą. Tik gimusiam žmogui svarbiausi veiksniai — fizinė ir emocinė aplinka — yra mūsų galioje. Šių metų sulaukę, imkime ne tuščiais žodžiais švaistyti, bet griebkimės reikiamų darbų, kuriais mes palengvinsime savo vaikams gyvenimą. Jei žiurkei turėti pergyvenimai nulemia tolimesnį jos elgesį, — tai ką sakyti apie žmogų. Nieko gero nelaukime iš tų vaikų, kuriems mes degtinę ir rūkalus perstatome kaip laimingų metų palydovus ar nuo lituanistikos neatskiriamus dalykus. Mūsų žmonišką pavyzdys ir be žodžių nuteiks vaiką teigiamai, — jis be pamokslų ims žmoniškai elgtis. Tik čia klaidos nedarykime — žmonišką pavyzdį duoti gali tik subrendęs, jausmais susitvarkęs žmogus, o ne bet koks pasakotojas. Todėl mums visiems pirmoji ir svarbiausioji šių metų užduotis yra: galimai didesnis kiekvieno tikru mokslu apsišvietimas ir pastovią laimę užtikrinantis pilnutinis susveikimas — kūnu, protu ir jausmais sustiprėjimas. Šitam dvejojam uždaviniui apsišvietimui ir susveikimui — dar šiais metais atlikimui jokių pastangų nesigailėkim! Imkime kaip kas išgalėdami remti kiekvieną mus tinkamai šviesti ir pilnutiniai gydyti sugebantįjį. Taip elgdami ne tik sau ir savo vaikams geriausiai pasitarnausime, bet ir mums būtinas tiek žmogui, tiek Dievui pareigas tinkamiausiai atliksime.

● Koelno miesto taryba, Vokietijoje, nutarė, kad naktiniuose klubuose nuogų moterų jodinėjimas arkliais nereikia gyvulių kankinimo (dėlto Gyvulių globos draugijai nėra reikalo kištis).

St. Kairio "Tau, Lietuva" spaustuvė

Seniai buvo kalbama, kad didžiojo lietuvių Stepono Kairio antrasis atsiminimų tomas jau paruoštas, bet nežinojome, kada jis dienos šviesą išvys. Štai, su Kalėdų paštu atėjo žinia: sausio mėnesį St. Kairio nauja stambi knyga pradėdama spausdinti. Ji yra pavadinta "Tau, Lietuva". Turės apie 450 psl., iš kurių trečdalį sudarys dokumentai, nuotraukos ir kiti priedai. Ją leidžia Amerikos Lietuvių Socialdemokratų S-gos Literatūros fondas, o spausdina LE spaustuvė.

Nauja knyga apims Lietuvos kovų už laisvę laikotarpį nuo 1905 metų iki nepriklausomybės atstatymo. Bus tokie skyriai, kaip Didysis Vilniaus Seimas, Nepriklausomybė per okupanto galvas, Vasario 16 dienos aktas ir kiti. Gero popieriaus, gerai įrišta, kietais viršeliais knyga pasipuoš autoriaus portretu, kurį nutapė dail. Adomas Varnas. Beje, portreto yra išleidžiama dar 800 egzempliorių atskirai. Knyga bus pardavinėjama po 6 dol.

Šia proga verta prisiminti, kad pirmasis St. Kairio atsiminimų tomas ("Lietuva budo") išėjo 1957 metais. Tuomet daugelis nustebo knygos pirmąja dąlimi, kur autorius savo vaikystę ir jaunystę taip vaizdžiai, sodriai nupiešė, kad net buvo siūloma atitinkamas ištraukas dėti į lietuvių kalbos chrestomatiją. Antroji gi dalis, kur jau vaizduojamas tautos atgimimo laikotarpis, o vėliau stipriau akcentuojama Lietuvos Socialdemokratų Partijos veikla (nesgi autorius visą gyvenimą šioje partijoje būdamas Lietuvai dirbo!), sukėlė nemažai polemikos. Žodžiu, iš vieno ir kito taško žiūrint, susidomėjimas buvo didelis. Reikia manyti, kad "Tau, Lietuva" bus sutiktas su dar didesniu dėmesiu.

Manome, kad už kelių savaitių patys didieji knygos mėgėjai šį naują tautos veterano kūrinių jau galės rasti knygų platinimo kioskuose.

— Alfonsas Nakas.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO INSULIACIŲ PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams medienų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272
STANLEY LITVINAS, Mgr — LIETUVIAI SALESMONAI